

Anonimizirana različica

Prevod

C-530/19 – 1

Zadeva C-530/19

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

11. julij 2019

Predložitveno sodišče:

Oberster Gerichtshof (Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

17. junij 2019

Tožena stranka, nasprotna stranka v pritožbenem postopku in vlagateljica pritožbe zoper sklep sodišča:

NM kot stečajna upraviteljica v stečajnem postopku glede premoženja družbe NIKI Luftfahrt GmbH

Tožeča stranka, pritožnica in nasprotna stranka v pritožbenem postopku zoper sklep sodišča:

ON

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) je kot pritožbeno sodišče [...] (ni prevedeno) v zadevi tožeče stranke ON, Guttaring, [...] (ni prevedeno) proti toženi stranki NM, odvetnica, Dunaj [...] (ni prevedeno), kot stečajni upraviteljici v stečajnem postopku glede premoženja družbe NIKI Luftfahrt GmbH, zaradi ugotovitve terjatev iz stečajne mase [...] (ni prevedeno), plačila v višini 18.916,51 EUR skupaj z obrestmi in ugotovitve [...] (ni prevedeno), v postopku o [...] (ni prevedeno) pritožbi tožene stranke zoper sklep Oberlandesgericht Wien (višje deželno sodišče na Dunaju, Avstrija) kot pritožbenega sodišča z dne 14. februarja 2019, [...] (ni prevedeno) s katerim je bila na podlagi pritožbe tožeče stranke razveljavljena sodba Landesgericht Korneuburg (deželno sodišče v Korneuburgu, Avstrija) z dne 21. novembra 2018 [...] (ni prevedeno) in zadeva vrnjena sodišču prve stopnje v dopolnitev postopka in ponovno odločanje, na seji, zaprti za javnost,

sprejelo

sklep:

I Sodišču Evropske unije (v nadaljevanju: Sodišče) se na podlagi člena 267 PDEU v predhodno odločanje predložita ti vprašanji:

1. Ali je letalski prevoznik, ki mora v skladu s členom 5(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004 (v nadaljevanju tudi: Uredba o pravicah letalskih potnikov) ponuditi pomoč v skladu s členom 9(1)(b) te uredbe, na podlagi te uredbe odškodninsko odgovoren za poškodbo potnika, ki jo je ta utrpel zaradi malomarnega ravnanja delavcev hotela, ki ga je dal na razpologo letalski prevoznik?

2. Če je odgovor na vprašanje 1 nikalen:

Ali je obveznost letalskega prevoznika v skladu s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004 omejena na to, da potniku posreduje hotel in prevzame stroške nastanitve, ali pa letalski prevoznik dolguje nastanitev kot takšno?

II. Postopek se v skladu s členom 90a(1) Gerichtsorganisationsgesetz (zakon o ureditvi sodišč, Avstrija, GOG) prekine do prispetja predhodne odločbe.

Obrazložitev:

A. Dejansko stanje

Tožena odvetnica je stečajna upraviteljica avstrijskega letalskega prevoznika. Ta prevoznik bi moral za tožečo stranko, ki prebiva v Avstriji, v okviru pogodbe o paketnem potovanju opraviti let z Majorke na Dunaj. Zaradi odpovedi tega leta je bila opravljena sprememba rezervacije na let, predviden za naslednji dan zvečer. Zato je moral prevoznik v skladu s členom 5(1)(b) v povezavi s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004 (Uredba o pravicah letalskih potnikov) ponuditi hotelsko nastanitev. To obveznost je izpolnil z nastanitvijo tožeče stranke v krajevnem hotelu.

Tožeča stranka je vezana na invalidski voziček. Naslednji dan je šla z možem, ki je porival invalidski voziček, na sprehod. Na poti nazaj v hotel je voziček s sprednjima kolesoma obtičal v jašku asfaltirane poti. Tožeča stranka je padla naprej iz invalidskega vozička in se hudo poškodovala.

B. Trditve in predlogi strank

Tožeča stranka zahteva odškodnino. Na eni strani predlaga, naj se ugotovi, da gre pri njenem odškodninskem zahtevku, ki ga je prijavila v okviru stečajnega postopka, za terjatev iz stečajne mase, kar stečajna upraviteljica tam izpodbija, na drugi strani pa predlaga, naj se stečajni upraviteljici naloži plačilo pod grožnjo siceršnje izvršbe v okviru zahtevka za kritje iz obveznega škodnega zavarovanja

letalskega prevoznika. Navaja, da je do nesreče prišlo na območju hotela in da so delavci upravljavca hotela ravnali malomarno, ker jaška v poti niso niti odstranili niti kako drugače zavarovali.

Tožena stranka navaja, da niti iz Uredbe (ES) št. 261/2004 niti iz nacionalnega prava ne izhaja odgovornost letalskega prevoznika za malomarno ravnanje delavcev upravljavca hotela. Uredba naj bi namreč taki odgovornosti celo nasprotovala, saj naj bi bile obveznosti letalskega prevoznika omejene na ponudbo nastanitve. Odgovornost, oprta na nacionalno pravo, bi bila, kar zadeva obveznosti letalskega prevoznika, pretirana. Hotelski delavci naj sicer ne bi ravnali malomarno; tožeča stranka naj bi morala dokazati, da se je jašek nahajal na območju hotela in da ni bil zavarovan.

C. Dosedanji postopek

Prvostopenjsko sodišče je tožbo zavrnilo. Tožeča stranka naj iz Uredbe (ES) št. 261/2004 ne bi mogla izpeljevati zahtevkov, saj naj bi moral letalski prevoznik le ponuditi nastanitev; iz tega naj ne bi izhajala odgovornost za posledično škodo zaradi domnevnega malomarnega ravnanja hotelskih delavcev. Tudi nacionalno pravo naj ne bi vsebovalo podlage za zahtevek, saj naj med tožečo stranko in letalskim prevoznikom ne bi obstajal pogodbeni odnos in naj bi se na nepogodbenem področju le omejeno odgovarjalo za pomočnike; v tem pogledu naj tožeča stranka ne bi navedla prepričljivih argumentov. Na podlagi tega pravnega stališča prvostopenjsko sodišče ni sprejelo nobenih ugotovitev glede vprašanja, ali je do nesreče sploh prišlo na območju hotela in ali so hotelski delavci ravnali malomarno.

Pritožbeno sodišče je to sodbo razveljavilo in zadevo vrnilo prvostopenjskemu sodišču v dopolnitev postopka in ponovno odločanje.

Dejanski letalski prevoznik naj bi v konkretnem primeru moral opraviti storitev v skladu s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004. Če te obveznosti ne bi izpolnil, bi moral tožeči stranki v okviru primerne in ustreznega pričakovanja plačati odškodnino za s tem povzročene stroške. Ta zahtevek naj bi kot posledica neizpolnitve izhajal iz nacionalnega prava, ki se v skladu s členom 12 Uredbe (ES) št. 261/2004 uporablja poleg te uredbe. Enako naj bi morale veljati za v tem primeru zatrjevano slabo izpolnitev s strani upravljavca hotela (oziroma njegovih delavcev), ki ga je za izpolnitev pooblastil letalski prevoznik. Tudi taka slaba izpolnitev naj bi utemeljevala zahtevek v skladu z nacionalnim pravom, pri čemer naj bi letalski prevoznik v skladu z avstrijskim pravom odgovarjal za malomarno ravnanje hotelskih delavcev. Ker prvostopenjsko sodišče zaradi drugačnega pravnega stališča ni sprejelo nobenih ugotovitev glede podrobnejših okoliščin nesreče, naj bi bilo treba izpodbijano sodbo razveljaviti in prvostopenjskemu sodišču naročiti dopolnitev postopka.

Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) mora odločiti o pritožbi tožene stranke zoper sklep, s katero predlaga, da naj se potrdi veljavnost zavrnilne sodbe

prvostopenjskega sodišča. Letalski prevoznik naj bi svoje obveznosti iz člena 9 Uredbe (ES) št. 261/2004 izpolnil z brezplačno ponujeno nastanitvijo. Uporaba nacionalnega prava, oprta na člen 12 Uredbe (ES) št. 261/2004, naj ne bi smela povzročiti, da se letalskemu prevozniku na koncu naložijo dodatne obveznosti. Prav to pa naj bi izhajalo iz stališča pritožbenega sodišča, saj naj bi letalski prevoznik za izključitev odgovornosti moral preveriti hotelske komplekse, ki jih ponudi. Poleg tega naj bi bile zaradi podrobneje predstavljenih razlogov napačne tudi ugotovitve pritožbenega sodišča glede avstrijskega prava.

D. Pravna podlaga

1. Obveznost letalskega prevoznika glede zagotovitve pomoči izhaja iz teh določb Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91:

Člen 5: Odpoved leta

1. V primeru odpovedi leta: [...]

(b) zadevnim potnikom [...] dejanski letalski prevoznik [...] [ponudi] pomoč, predvideno v členu 9(1)(b) in 9(1)(c), v primeru spremembe poti, kadar je utemeljeno pričakovani čas odhoda novega leta najmanj naslednji dan po načrtovanem času odhoda odpovedanega leta; [...]

Člen 9: Pravica do oskrbe

1. Pri sklicevanju na ta člen se potnikom brezplačno ponudi:

(a) [...]

(b) hotelsko nastanitev kadar:

- je prenočitev čez noč ali več noči nujna, ali*
- je nujen daljši postanek, kakor ga je potnik načrtoval;*

[...] (ni prevedeno)

2. Člen 12(1) Uredbe (ES) št. 261/2004 določa:

Člen 12: Dodatna odškodnina

1. Ta uredba ne posega v pravice potnika do dodatne odškodnine. Odškodnina, ki je odobrena na podlagi te uredbe, se lahko odšteje od takšne odškodnine.

3. Člen 1313a Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (avstrijski splošni civilni zakonik; v nadaljevanju: ABGB) določa:

Kdor se je zavezal, da bo za drugega opravil storitev, odgovarja za krivdno ravnanje svojega zakonitega zastopnika ter oseb, ki jih je vključil v izpolnitev, kakor za lastno.

E. Obrazložitev predloga

1. Vprašanje 1

1.1. Iz besedila Uredbe (ES) št. 261/2004 najprej izhaja le obveznost letalskega prevoznika, da v primeru druge možnosti iz člena 5(1)(b) brezplačno ponudi hotelsko nastanitev. Sodišče pa je odločilo, da iz neizpolnitve te obveznosti izhaja pravica potnika do odškodnine, ki je ni mogoče šteti za „dodatno odškodnino“ v smislu člena 12 Uredbe (ES) št. 261/2004 (sodba Sodišča z dne 13. oktobra 2011, Sousa Rodríguez in drugi, C-83/10, EU:C:2011:652, točka 43 in naslednja). Odškodnina ne sme presegati zneska, ki je glede na okoliščine vsakega posameznega primera potreben, primeren in razumen za to, da se nadomesti opustitev oskrbe s strani letalskega prevoznika (sodba Sodišča z dne 31. januarja 2013, McDonagh, C-12/11, EU:C:2013:43, točka 51).

1.2. Senat predložitvenega sodišča meni, da iz navedb Sodišča jasno izhaja, da gre pri tem za pravico, ki temelji neposredno na zadevni uredbi. Uporaba nacionalnih pravnih podlag zato ni potrebna (tako stališče se v pretežni meri zagovarja tudi v novejši nemški strokovni literaturi [...] (ni prevedeno)).

1.3. Če neizpolnitev obveznosti oskrbe neposredno na podlagi zadevne uredbe vodi do pravice potnika do odškodnine, ni izključeno, da bi se položaj slabe izpolnitve lahko obravnaval enako. Lahko bi se torej izhajalo iz tega, da mora letalski prevoznik, ki mora ponuditi hotelsko nastanitev, neposredno na podlagi zadevne uredbe odgovarjati za pomanjkljivo storitev upravljavca hotela, ki ga je pooblastil za izvedbo storitve.

1.4. Proti temu stališču pa govori, da je treba odškodnino zaradi neizpolnitve (točka 1.1. zgoraj) šteti za ekvivalent neopravljeni storitvi. Zato se ponuja neposredno na zadevni uredbi temelječa (sekundarna) pravica, in sicer tudi zato, ker drugače neizpolnitev primarne pravice na ravni prava Unije ne bi bila sankcionirana. V primeru slabe izpolnitve gre nasprotno za nadomestitev škode, ki presega stroške nastanitve in torej glede na sistematiko zadevne uredbe spada pod njen člen 12. Zato bi bilo treba s tem povezane pravice – razen v primeru uporabe mednarodne konvencije – presojeti v skladu z upoštevnim nacionalnim pravom.

1.5. Ni pa izključeno, da Sodišče – na primer s ciljem določitve enotnih okvirnih pogojev za vse letalske prevoznike, ki delujejo v Uniji (uvodna izjava 4 Uredbe [ES] št. 261/2004) – slabo izpolnitev enači z neizpolnitvijo in tudi v tem primeru

izhaja iz pravice do odškodnine neposredno na podlagi zadevne uredbe. Točka 1 predloga za sprejetje predhodne odločbe je namenjena razjasnitvi tega vprašanja.

2. Vprašanje 2

2.1. Če (zatrjevano) neustrezno ravnanje hotelskih delavcev ne vodi do pravice, neposredno utemeljene na zadevni uredbi, je treba preučiti, ali obstaja pravica do odškodnine v smislu člena 12 Uredbe (ES) št. 261/2004. To je treba presoditi v skladu z morebiti upoštevno mednarodno konvencijo, sicer pa v skladu z upoštevničim nacionalnim pravom.

2.2. V konkretnem primeru ni sporno, da je škoda nastala zunaj časovnega okvira člena 17(1) Montrealske konvencije, tako da pravice do odškodnine vsekakor ni mogoče opreti na to določbo. Prav tako ni podana škoda zaradi zamude v smislu člena 19 te konvencije, saj tožeča stranka zahtevka proti letalskemu prevozniku ne uveljavlja zaradi zamude leta, temveč zaradi pomanjkljive zagotovitve pomoči v skladu z Uredbo (ES) št. 261/2004. Ta pomoč ne spada na področje uporabe navedene konvencije (sodba Sodišča z dne 10. januarja 2006, IATA in ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, točka 44 in naslednje, glede pomoči v skladu s členom 6 Uredbe [ES] št. 261/2004). Enako mora veljati za zahtevke v zvezi s pomočjo, do katere ni prišlo ali pa je bila izvedena slabo.

2.3. V primeru, da je odgovor na vprašanje 1 nikalen, bi lahko pravica tožeče stranke torej izhajala le iz upoštevničega nacionalnega prava. Ker je škoda nastala v Španiji in gre torej za položaj s tujim elementom, je treba to pravo določiti v skladu s pravili mednarodnega zasebnega prava. Pri tem v konkretnem primeru lahko ostane odprto, ali je treba pravico tožeče stranke opredeliti kot pogodbeno ali nepogodbeno. Vse kolizijske določbe, ki pridejo v poštev, namreč napotujejo na avstrijsko pravo: v primeru pogodbene kvalifikacije (za pravice neposredno iz zadevne uredbe glej sodbo Sodišča z dne 7. marca 2018, Flightright in drugi, C-274/16, C-447/16 in C-448/16, EU:C:2018:160) bi njegova uporaba izhajala iz člena 5(2) Uredbe Rim I (običajno prebivališče tožeče stranke in namembni kraj v Avstriji), pri nepogodbeni kvalifikaciji pa iz člena 4(2) v povezavi s členom 23(1) Uredbe Rim II (običajno prebivališče tožeče stranke in letalskega prevoznika v Avstriji). Poleg tega bi se lahko iz okoliščine, da sta obe stranki navajali določbe avstrijskega prava, izpeljala konkludentna izbira tega prava v skladu s členom 3(1) v povezavi s členom 5(2) Uredbe Rim I ali v skladu s členom 14(2) Uredbe Rim II [...] (ni prevedeno).

2.4. Odgovornost letalskega prevoznika v skladu z avstrijskim pravom predpostavlja, da je temu mogoče pripisati malomarno ravnanje hotelskih delavcev. Možna podlaga za to je člen 1313a ABGB, v skladu s katerim tisti, ki se je zavezal, da bo za drugega opravil storitev, odgovarja za krivdno ravnanje tistih oseb, ki jih je vključil v izpolnitev te obveznosti. Ta določba sicer v prvi vrsti obsega kršitev pogodbenih obveznosti; v skladu z ustaljeno sodno prakso pa se uporabi tudi tedaj, če so kršene obveznosti, ki brez obstoja pogodbe izhajajo iz

posebne zveze na podlagi zakona [...] (ni prevedeno). Taka posebna zveza v obravnavanem primeru obstaja na podlagi obveznosti v skladu s členom 5(1)(b) v povezavi s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004, da je treba ponuditi pomoč.

2.5. Ravnanje neke osebe pa se zavezancu pripiše le tedaj, če oseba izpolnjuje obveznosti zavezanca [...] (ni prevedeno). Zato je odločilnega pomena, kakšno obveznost je v konkretnem primeru imel letalski prevoznik. Ker ta obveznost izhaja iz člena 5(1)(b) v povezavi s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004, gre pri tem za vprašanje v okviru prava Unije. Senat predložitvenega sodišča meni, da sta možni dve razlagi:

(a) Na eni strani bi bil letalski prevoznik lahko zavezan zgolj organizirati prenočišče, torej posredovati hotel in prevzeti stroške. Sopogodbenik upravljavca hotela bi bil v tem primeru potnik sam, katerega bi pri sklenitvi pogodbe letalski prevoznik kvečjemu zastopal. V tem primeru bi letalski prevoznik odgovarjal le za krivdno ravnanje pri izbiri hotela; škodo, nastalo zaradi malomarnega ravnanja hotelskih delavcev, bi moral potnik nasprotno uveljavljati od upravljavca hotela. V konkretnem primeru krivdnega ravnanja pri izbiri – tudi ob upoštevanju člena 9(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 (upoštevanje potreb oseb z zmanjšano zmožnostjo gibanja) – ni mogoče razpoznati. Tožbo bi bilo torej treba zavrniti.

(b) Na drugi strani je možno zastopati stališče, da letalski prevoznik dolguje nastanitev kot takšno. Do take nastanitve bi morebiti lahko prišlo v hotelu prevoznika samega, sicer pa tako, da letalski prevoznik za ta namen sklene pogodbe s tretjimi upravljavci hotelov. V obravnavanem primeru je letalski prevoznik za izpolnitev lastnih obveznosti vključil upravljavca hotela. To je v skladu z avstrijskim pravom vodilo do odgovornosti za malomarno ravnanje hotelskih delavcev, pri čemer bi moral letalski prevoznik v primeru objektivne pomanjkljivosti v sferi hotela dokazati neobstoje krivde [...] (ni prevedeno). Kajti tudi samostojno podjetje in njegovi delavci so lahko v skladu z ustaljeno sodno prakso osebe, ki jih je nekdo vključil za izpolnitev svojih lastnih obveznosti in za krivdno ravnanje katerih mora zato odgovarjati [...] (ni prevedeno). Odgovornost tudi ne bi bila izključena s tem, da letalski prevoznik hotelskim delavcem ne bi mogel dati podrobnejših navodil oziroma nadzirati njihovega ravnanja [...] (ni prevedeno).

2.6. Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) pa meni, da je možna tudi razlaga, da letalski prevoznik dolguje nastanitev kot takšno.

Besedilo člena 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004 sicer zahteva le, da je treba „ponuditi“ hotelsko nastanitev, kar bi lahko kazalo na zgolj obveznost posredovanja hotela skupaj s prevzemom stroškov. Vendar pa je cilj zadevne uredbe v skladu z njeno uvodno izjavo 1 zagotavljati visoko raven varstva potnikov. Taka raven varstva ne bi bila zagotovljena, če bi imel letalski prevoznik dejansko le te omejene obveznosti. V tem primeru bi namreč potnik postal sopogodbenik upravljavca hotela in bi moral odškodninske zahteve zaradi pomanjkljive storitve uveljavljati proti temu. V tem primeru bi se lahko na sodišče

glede na kraj svojega običajnega prebivališča obrnil le, če bi bili izpolnjeni pogoji iz člena 17 Uredbe Bruselj Ia (usmerjanje dejavnosti upravljavca hotela na državo potrošnika); sicer bi moral potnik v skladu s členom 4 Uredbe Bruselj Ia tožbo vložiti v državi upravljavca hotela. Nasprotno je za tožbe proti dejanskemu letalskemu prevozniku redno na voljo sodišče v namembnem kraju (sodba Sodišča z dne 9. julija 2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439; nazadnje sodba Sodišča z dne 7. marca 2018, Flightright in drugi, C-274/16, C-447/16 in C-448/16, EU:C:2018:160), kar je občutno olajšalo uveljavljanje pravic. Na drugi strani letalski prevoznik z odškodninsko obveznostjo ne bi bil nesorazmerno obremenjen, saj škode v primeru odgovornosti tako ali tako ne bi moral dokončno nositi, temveč bi povrnitev te škode v skladu s pogodbo lahko zahteval od upravljavca hotela. Ker je moral potnik le zaradi (vsaj objektivne) pomanjkljivosti v sferi letalskega prevoznika prenočiti v hotelu, ki mu ga je ta dal na razpolago, se ponuja odgovor, da je treba tveganje vložitve tožbe v tujini in uveljavljanja regresne terjatve naložiti prevozniku in ne potniku.

2.7. Odgovornost v skladu z avstrijskim pravom je torej odvisna od predhodnega vprašanja v okviru prava Unije, kaj vse obsegajo obveznosti letalskega prevoznika v skladu s členom 5(1)(b) v povezavi s členom 9(1)(b) Uredbe (ES) št. 261/2004. To naj se pojasni v okviru vprašanja 2.

C. Postopek

1. Ne glede vprašanja 1 ne glede vprašanja 2 ne obstaja *acte clair* ali sodna praksa Sodišča. Zato je Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) kot sodišče zadnje stopnje dolžno vložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe.
2. Do odločitve Sodišča se postopek o pritožbi tožeče stranke zoper sklep prekine.

[...] (ni prevedeno)